

PIERWSZA DECYZJA

Problem: Fatalne warunki zatrudnienia

1A. Stałe zatrudnienie pracowników

1B. Wyższe płace dla pracowników

1C. Inwestycje w bezpieczeństwo pracy

1D. Egzekwowanie prawa pracy przez instytucje za to odpowiedzialne

PIERWSZA DECYZJA

Problem: Fatalne warunki zatrudnienia

Osoby zatrudnione bezpośrednio przy produkcji elektroniki to w większości kobiety w Azji południowo-wschodniej. Warunki ich pracy i płacy można nazwać wyzyskiem. Wiele z nich, skuszonych perspektywą lepszego życia w mieście, zdecydowało się opuścić swoje rodziny na wsi, jednakże rzeczywistość, w której przyszło się im odnaleźć okazała się zupełnie inna od tego, co sobie wyobrażały. Pracują w fabrykach nawet po kilkanaście godzin dziennie, często w warunkach zagrażających ich zdrowiu i życiu, a zatrudnienie nie jest stabilne; gdy fabryka ma dużo zamówień (np. przed okresem świątecznym) muszą pracować przez większość doby, gdy brak zamówień, dowiadują się, że nie będzie pracy, w związku z czym nie otrzymają wynagrodzenia. Nierzadkie są przypadki znęcania się i zastraszania tych, którzy buntują się przeciwko takim praktykom. Dla pracowników fabryk powrót do rodzinnego domu jest w zasadzie niemożliwy, dlatego poprawa ich losu zależy od poprawy warunków ich pracy.

Rozwiązując powyższy problem wybieracie jedno z czterech poniższych rozwiązań:

1A

Stale zatrudnienie pracowników

Stale zatrudnienie jest normą w krajach wysokorozwiniętych. Również w fabrykach elektroniki przyniosłoby konkretne korzyści robotnikom – dałoby im bezpieczeństwo w planowaniu swojego życia. Zapobiegałoby też nawarstwieniu pracy w jednym okresie i jej brakowi (a co za tym idzie, również wynagrodzenia) w innym.

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy 0
Nowoczesność -1

1B

Wyższe płace dla pracowników

Wynagrodzenia robotnic w fabrykach nie pozwalają na samodzielne utrzymanie się i godne życie w miastach, w których pracują. Kobiety te wynajmują pokoje po kilka osób, nie stać ich też na zdrowe żywienie się, nie mówiąc o odłożeniu pieniędzy na czas poszukiwania lepszego zatrudnienia (bądź podwyższenie kwalifikacji) lub założenie własnej działalności.

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy -1
Nowoczesność 0

1C

Inwestycje w bezpieczeństwo pracy

Złe warunki bezpieczeństwa pracy prowadzą do: zwiększonego zagrożenia wypadkami w pracy i niepełnosprawnością, lub do trwałego zatrucia. Niedawno południowokoreański koncern Samsung oficjalnie przeprosił za utratę zdrowia swoje pracownice i ich rodziny oraz zapowiedział wypłaty odszkodowań. W wyniku pracy w fabrykach Samsunga zachorowało 240 osób. 80 z nich już nie żyje. Jednak jest to tylko wierzchołek góry lodowej - liczby dotyczące całego przemysłu elektronicznego są znacznie większe.

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy -1
Nowoczesność 0

1D

Egzekwowanie prawa pracy przez instytucje za to odpowiedzialne

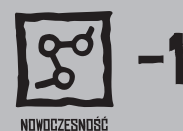
W krajach Azji południowo-wschodniej obowiązują przepisy prawa pracy, które w teorii mają chronić pracowników przed wyzyskiem – zarówno przed głodowymi wynagrodzeniami jak i warunkami pracy zagrażającymi zdrowiu i życiu. Jednak prawo to nie jest respektowane, gdyż instytucje powołane do nadzoru patrzą na nadużycia przez palce lub wierzą, że prawo pracy stoi w sprzeczności z konkurencyjnością gospodarki.

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy 0
Nowoczesność -1 **decyzja polityczna**

DRUGA DECYZJA

Problem: Nadmierne zużycie surowców naturalnych

2A. Surowce tylko z certyfikowanych źródeł

decyzja
konsumencka

2B. Usprawnienie technologiczne procesu produkcji

2C. Ograniczenie konsumpcji

decyzja
konsumencka

2D. Ekonomia w obiegu zamkniętym

decyzja
polityczna

DRUGA DECYZJA

„Ziemia zapewnia wystarczająco wiele, by zaspokoić potrzeby każdego człowieka, ale nie jego żądze” - powiedział Mahatma Gandhi. To stwierdzenie jest szczególnie prawdziwe, jeśli pomyślimy, że jako ludzkość zużywamy zdecydowanie za dużo zasobów. Gdyby każdy człowiek żył, tak, jak ludzie w krajach najbardziej uprzemysłowionych (w tym Polsce), potrzeba byłoby ponad dwie Ziemi by umożliwić im taki styl życia. W świecie zagrożonym zmianami klimatycznymi po prostu nie możemy kontynuować dotychczasowego modelu produkcji i konsumpcji, opartej na kupowaniu rzeczy niepotrzebnych lub częstym zmienianiu szybko zużywających się produktów. Na rabunkowej eksploatacji surowców naturalnych cierpią szczególnie ubodzy mieszkańcy krajów globalnego Południa.

Rozwiązując powyższy problem wybieracie jedno z czterech poniższych rozwiązań:

Problem:

Nadmierne zużycie surowców naturalnych

2A

Surowce tylko z certyfikowanych źródeł

Certyfikowanie produktów (sprawdzanie czy spełniają one określone standardy i przyznawanie im certyfikatów) może przyczynić się do poprawy stanu środowiska i sytuacji grup, które ponoszą konsekwencje rabunkowej eksploatacji surowców naturalnych. Istnieją już certyfikaty obejmujące wybrane aspekty wydobycia surowców, a mogą powstać następne, które będą lepiej informować konsumentów o pochodzeniu surowców wykorzystywanych w produkcji np. elektroniki.

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy 0 Nowoczesność -1 **decyzja konsumencka**

2B

Usprawnienie technologiczne procesu produkcji

Istnieją techniczne i organizacyjne możliwości zmniejszenia wpływu wydobycia surowców na środowisko i społeczność. Można na przykład tak zaprojektować procesy technologiczne, aby w większym stopniu wykorzystywać surowce odzyskane w ramach recyklingu. Wszelkie takie rozwiązania mają jednakże ograniczenia i nie zastąpią bardziej głębokich zmian w produkcji i konsumpcji sprzętu elektronicznego. Rozwiązanie to jest trochę lepsze niż obecny system.

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie 0 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność +1

2C

Ograniczenie konsumpcji

Znana na świecie zasada „3R” (reduce, reuse, recycle) mówi: najpierw zredukuj liczbę produktów, które kupujesz („reduce”). Na przykład, zastanów się, czy na pewno potrzebujesz kolejnego urządzenia w domu. To, czego nie jesteś w stanie zredukować, użyj ponownie („reuse”). Na przykład dalej używaj swojego dotychczasowego sprzętu elektronicznego, nawet wtedy, gdy sprzedawcy kuszą już nową generacją telefonów „za złotówkę”. To, czego nie da się ani zredukować, ani użyć ponownie – oddaj do recyklingu. Każdy sprzęt elektroniczny, który nie zostanie wyprodukowany, to zaoszczędzone surowce, a więc korzyść dla środowiska.

Zdrowie +1 Środowisko +2 Zadowolenie 0 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność 0 **decyzja konsumencka**

2D

Ekonomia [gospodarka] w obiegu zamkniętym

To nowa koncepcja, która służyć ma bardziej zrównoważonemu rozwojowi poprzez m. in. takie zaprojektowanie procesów technologicznych i całego cyklu życia produktów, by jak najbardziej ograniczyć zużycie surowców. Podejście to jeszcze nie zostało zrealizowane i nie wiadomo, ile lat lub dziesięcioleci będzie wprowadzane. Co więcej, jak na razie wiele firm wykorzystuje tę koncepcję bardziej do promocji własnego wizerunku, niż do wspierania realnej zmiany.

Zdrowie +1 Środowisko 0 Zadowolenie +2 Wzrost gospodarczy 0 Nowoczesność -1 **decyzja polityczna**

TRZECIA DECYZJA

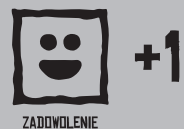
Problem: Brak czasu na podejmowanie odpowiedzialnych decyzji konsumenckich

3A. Obowiązek rzetelnego informowania konsumentów

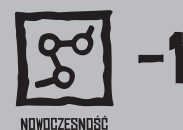
decyzja
polityczna

3B. Przeciwdziałanie planowanemu starzeniu się urządzeń

decyzja
polityczna

3C. Wprowadzenie standaryzacji w produkcji

3D. Edukacja na rzecz krytycznego myślenia

decyzja
obywatelska

TRZECIA DECYZJA

Z punktu widzenia konsumentów (a konsumentami jest każda osoba z grup reprezentowanych w grze: dziennikarzy, urzędników, emerytów, menadżerów i rolników) zasadniczym minusem jest to, że nie poświęcają wystarczająco dużo czasu na podejmowanie decyzji dotyczących zakupów. Nie mają czasu, by sprawdzać każdy produkt, toteż działają pod wpływem tzw. zdrowego rozsądku. Poza tym sprzedawcy sprzętu elektronicznego robią wiele, by odwieść kupujących od racjonalnych decyzji i wywołać w nich silny emocjonalny impuls do nabycia produktu – na tym przecież opiera się marketing.

Rozwiązując powyższy problem wybieracie jedno z czterech poniższych rozwiązań:

Problem: Brak czasu na podejmowanie odpowiedzialnych decyzji konsumentkich

3A

Obowiązek rzetelnego informowania konsumentów

Obecnie producenci sprzętu elektronicznego nie mają obowiązku informowania społeczeństwa (konsumentów, mediów, władz) o przestrzeganiu praw człowieka i wpływie produkcji smartfonów czy laptopów na środowisko naturalne. Konsumenti nie mają zatem dostępu do informacji, które pozwoliłyby im na bardziej przemyślane wybory przy dokonywaniu zakupów. Władze mogłyby wprowadzić taki obowiązek. W wielu innych gałęziach gospodarki takie przepisy są już wprowadzone.

Zdrowie +1 Środowisko 0 Zadowolenie +2 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność 0 **decyzja polityczna**

3B

Przeciwdziałanie planowanemu starzeniu się urządzeń

W pogoni za większym zyskiem producenci stopniowo zmienili swoje nastawienie do trwałości swoich produktów. W ciągu ostatnich dziesięcioleci coraz bardziej stawiali na podniesienie atrakcyjności sprzętu (oraz jego nowość), a coraz mniej na trwałość. Doszło nawet do tego, że planują produkcję w ten sposób, żeby sprzęt psuł się niedługo po ukończeniu okresu gwarancji (wystarczy odpowiednio dobrać jakość poszczególnych komponentów, by precyzyjnie zaplanować, kiedy sprzęt zacznie się psuć). Konsument zaś praktycznie nie ma wyboru, gdyż prawie wszystkie firmy postępują podobnie.

Zdrowie 0 Środowisko +2 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność 0 **decyzja polityczna**

3C

Wprowadzenie standaryzacji w produkcji

Wiele dałoby się poprawić w obecnej sytuacji, gdyby producenci sprzętu zostali zobowiązani do podporządkowania się określonym standardom. Pamiętasz, jakim problemem jeszcze kilka lat temu była różnorodność wejść w ładowarkach do telefonów? Problem ten udało się w dużym stopniu rozwiązać, gdyż większość producentów stosuje obecnie to samo wejście do ładowarek. Dzięki temu nie kupujemy i nie wyrzucamy wielu milionów niepotrzebnych produktów. Podobne zmiany można byłoby wprowadzić w stosunku do innych akcesoriów – np. baterii w smartfonach i laptopach.

Zdrowie +2 Środowisko 0 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy 0 Nowoczesność -1

3D

Edukacja na rzecz krytycznego myślenia

Nic nie zastąpi umiejętności krytycznego myślenia. Szkoła mogłaby być miejscem, w którym młodzi ludzie uczą się nie tylko przyswajać wiedzę, ale też rozumować, stawiać pytania i stosować krytycyzm – również w odniesieniu do reklam. Co jednakże zrobić z ludźmi, którzy już ukończyli szkołę?

Zdrowie +1 Środowisko +1 Zadowolenie 0 Wzrost gospodarczy +1 Nowoczesność -1 **decyzja obywatelska**

CZWARTA DECYZJA

Problem: Wyzysk pracowników

4A. Dobrowolna zgoda konsumentów na wyższe ceny

4B. Dobrowolne obniżenie zysków producenta

4C. Kupowanie od firm respektujących prawo pracy

4D. Naprawianie starych urządzeń zamiast ich wyrzucania

CZWARTA DECYZJA

Niskie płace i fatalne warunki pracy w fabrykach (a także w kopalniach wydobywających surowce wykorzystywane w produkcji elektroniki) mocno kontrastują z fortunami zarabianymi przez międzynarodowe korporacje, które korzystają z braku regulacji, rajów podatkowych i swojej potęgi (często większej niż możliwości władz poszczególnych państw), by maksymalizować zyski.

Rozwiązując powyższy problem wybieracie jedno z czterech poniższych rozwiązań:

Problem: Wyzysk pracowników

4A

Dobrowolna zgoda konsumentów na wyższe ceny

Istnieją inicjatywy dające konsumentom możliwość nabycia droższych produktów, które dzięki temu pozwalają godnie zarabiać ich producentom. Na tym opiera się Sprawiedliwy Handel (szczególnie w zakresie produktów takich jak herbata i kawa – certyfikat Sprawiedliwego Handlu). Do tej pory pojawiło się niewiele inicjatyw tego typu w odniesieniu do sprzętu elektronicznego. Jednym z wyjątków jest np. Fairphone, czyli smartfon, który kosztuje znacznie drożej, ale jest bardziej sprawiedliwy.

Zdrowie 0 Środowisko +1 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy +1 Nowoczesność -1

4B

Dobrowolne obniżenie zysków producenta

Producenci znanych marek mogliby dobrowolnie, z poczucia odpowiedzialności (w ramach poważnie traktowanego CSR – społecznej odpowiedzialności biznesu), ograniczyć swoje zyski i przekazać większą część ceny sprzętu na godne płace do pracowników w krajach globalnego Południa i na zapewnienie im bezpieczniejszych warunków pracy. Aby to wprowadzić musieliby zgodzić się na to również akcjonariusze – część z nich to miliarderzy, lecz część to ludzie po prostu zamożni, którzy inwestują w akcje znanych firm. Czy zgodziliby się na mniejsze zyski?

Zdrowie 0 Środowisko 0 Zadowolenie +2 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność +1

4C

Kupowanie od firm respektujących prawo pracy

Konsumenci mają wybór – mogą kupować produkty najlepiej reklamowane, ale też mogą kupować sprzęt, który sprzedają firmy szanujące prawo pracy i sprawiedliwie wynagradzające pracowników. Trudnością jest brak przejrzystości – konsumentom bardzo trudno dowiedzieć się, która firma postępuje odpowiedzialnie. Jak pamiętać z poprzedniej decyzji, producenci nie są zobowiązani do rzetelnego informowania konsumentów.

Zdrowie +2 Środowisko 0 Zadowolenie 0 Wzrost gospodarczy +1 Nowoczesność -1 **decyzja konsumentka**

4D

Naprawianie starych urządzeń zamiast ich wyrzucania

Co by się stało z pracownikami zatrudnionymi przy produkcji elektroniki, gdybyśmy stopniowo ograniczali kupowanie nowych urządzeń, zamiast ich częstego zmieniania? Na pewno zapotrzebowanie na pracę robotników w fabrykach czy kopalniach by zmalało. Ale czy to oznacza, że nie mieliby pracy? Starsze sprzęty wymagają napraw – przy tym też mogą być zatrudnieni ludzie. Inni mogą znaleźć pracę przy bardziej ekologicznych technologiach odzyskiwania surowców ze starych sprzętów (patrz: gospodarka w obiegu zamkniętym).

Zdrowie 0 Środowisko +2 Zadowolenie 0 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność +1

PIĄTA DECYZJA

Problem: Zbyt mały wpływ na rzeczywistość

5A. Więcej wpływu demokracji/obywateli

ZDROWIE

ŚRODOWISKO

+2

ZADOWOLENIE

+1

WZROST
GOSPODARZY

-1

NOWOCZESNOŚĆ

-1

5B. Silne suwerenne państwo

ZDROWIE

+2

ŚRODOWISKO

+1

ZADOWOLENIE

WZROST
GOSPODARZY

+1

NOWOCZESNOŚĆ

-1

5C. Niezależny mechanizm wolnorynkowy

ZDROWIE

+1

ŚRODOWISKO

ZADOWOLENIE

+2

WZROST
GOSPODARZY

-1

NOWOCZESNOŚĆ

+1

PIĄTA DECYZJA

Poprzednie decyzje mogły pokazać, jak trudno zdobyć poczucie wpływu na otaczającą nas rzeczywistość, ale jednocześnie że można skutecznie dążyć do znacznej poprawy sytuacji. Niektóre decyzje podejmowane są z pozycji konsumenta („kupić czy nie kupić” lub „który sprzęt kupić”). Inne decyzje podejmowane są z pozycji obywatela/obywateli poprzez wywieranie wpływu na osoby podejmujące decyzje w poszczególnych firmach czy państwach, w Unii Europejskiej i ONZ. Jako że nasz wpływ – zarówno jako konsumentów, jak i obywateli - jest różnorodnie ograniczony, stoimy przed decyzją: co i jak należy zrobić?

Rozwiązując powyższy problem wybieracie jedno z czterech poniższych rozwiązań:

Problem: Zbyt mały wpływ na rzeczywistość

5A

Większy wpływ mechanizmów demokratycznych/obywateli

Skutecznym rozwiązaniem byłoby zwiększenie wpływu obywateli i obywaterek na decyzje państwowe – Polski – i międzynarodowe - UE i ONZ. W tym wypadku na takie formułowanie zasad i polityk przez rządzących, by były one przyjazne bardziej sprawiedliwemu handlowi sprzętem elektronicznym. Pytanie jak tego dokonać?

Zdrowie 0 Środowisko +2 Zadowolenie +1 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność -1

decyzja obywatelska

5B

Silne suwerenne państwo

Problemy, o których rozmawiamy, związane są z procesem globalizacji, w wyniku którego decyzje poszczególnych państw mają coraz mniejsze znaczenie. Rządy krajów coraz częściej muszą podporządkować się decyzjom podejmowanym nie przez własnych obywateli, lecz przez grona międzynarodowe. Jedną z odpowiedzi na tę sytuację jest postulat, aby poszczególne kraje mogły być bardziej suwerenne. Mogłyby wtedy samodzielnie kształtować własną sytuację np. wprowadzić konkretne regulacje, dotyczące odpowiedzialności korporacji, nie czekając na wprowadzenie regulacji na poziomie światowym.

Zdrowie +2 Środowisko +1 Zadowolenie 0 Wzrost gospodarczy +1 Nowoczesność -1

decyzja polityczna

5C

Niezależny mechanizm wolnorynkowy

Zakładamy tutaj, że ludzie działają zgodnie ze swoim interesem. Skoro konsumenci mają prawo wyboru, to może jest to wystarczająca droga do poprawy obecnej sytuacji?

Zdrowie +1 Środowisko 0 Zadowolenie +2 Wzrost gospodarczy -1 Nowoczesność +1

decyzja konsumencka